

A sajátos nevelési igényű gyermekek helyzete Győr nevelési, nevelési-oktatási intézményeiben

FÜVES SÁNDORNÉ

fuveszs@beltav.hu

Absztrakt

A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése és oktatása az intézményekben jogszabályi feltételekhez kötött. Az intézményeknek rendelkeznie kell azokkal a személyi és tárgyi feltételekkel, melyeket a gyermek nevelése és oktatása megkíván.

Kutatásomban arra igyekeztem választ kapni, hogy Győr város óvodáiban és iskoláiban adottak-e a feltételek a sajátos nevelési igényű gyermekek neveléséhez és oktatásához.

Kutatási hipotézisem az volt, hogy Győr város intézményeiben nem kapják meg a sajátos nevelési igényű gyermekek a törvény által előírt ellátást. További hipotéziseim szerint a pedagógusok módszertani ismeretei nem elégségesek ezeknek a gyermekeknek az ellátásához, ugyanakkor az intézmények nyitottak az integrált oktatásra.

Kulcsszavak: különleges gondozás, sajátos nevelési igény, egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció és rehabilitáció

Bevezetés

Több éve közoktatási szakértőként tevékenykedem gyógypedagógiai területen. Munkám során nagyon sok intézménnyel és fenntartóval kerültem kapcsolatba. Tapasztalatom az, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek sorsa elsősorban a fenntartóknál dől el. Az ellátás színvonala, tartalma, minősége egészen változatos képet mutat a különböző intézményekben országosan, de akár egy-egy városon belül is.

Az élethosszig tartó tanulás kialakítása a tanulóknál felelősségteljes hozzáállást kíván az intézményektől és azon belül a pedagógusoktól. Nem elég a jogszabály által kötelezően meghatározott feladatokat elvégezni, hanem a gyermekekkel a tanulást, a közösségben végzett hasznos munkát is meg kell szeretetni. Ehhez anyagi és erkölcsi feltételekre, együttműködésre, szakmai tudásra és tudatosságra van szükség.

Az együttnevelés során deklarált cél az egyéni képességek kibontakoztatása. A tudatos pedagógiai ráhatások nagymértékben befolyásolják a tanítás-tanulás folyamatát. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében különösen fontos ezeknek a tényezőknek a számbavétele, mivel a gyermekek információkhoz jutása elsősorban az iskolákban történik. Ennek folyamata következetes figyelemmel kísérést és a gyermek megsegítését kívánja.

A pedagógusok módszerei, eszköztára, az órák szervezeti formái nemcsak a tanulási folyamatok eredményességét befolyásolják, hanem a gyermekek személyiségére, motivációjára, alkalmazkodóképességére is hatással vannak.

Oktatási rendszerünknek feltétlen nagyobb rugalmasságot és befogadó készséget kell biztosítania, hogy a gyermekek megfelelő eséllyel indulhassanak a munka világába.

Kutatásomban Győr város nevelési, nevelési-oktatási intézményeiben folyó különleges gondozásra szoruló gyermekek nevelésének és oktatásának feltételeit vizsgáltam.

A sajátos nevelési igény törvényi szabályozása kiterjed az óvodai nevelésre, az iskolai nevelésre-oktatásra, a kollégiumi nevelésre-oktatásra, továbbá az ezekkel összefüggő szolgáltató és igazgatási tevékenységekre, függetlenül attól, hogy azt milyen típusú intézményben látják el és milyen fenntartású az intézmény.

Az 1993. évi LXXIX. közoktatásról szóló törvény 30.§ (1) bekezdése kimondja, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekeknek joga van a különleges gondozásra onnantól kezdve, hogy igényjogosultságát megállapították.

Munkámban igyekeztem választ kapni arra a kérdésre, hogy Győr óvodáiban, iskoláiban teljesülnek-e a jogszabályok által előírt kötelezettségek, milyen az intézmények felkészültsége az integrált nevelésben és milyen segítségre szorulnak a sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő intézmények, pedagógusok.

A kutatásról

Kutatásom két fő módszere:

- írásbeli kikérdezés/feldolgozó módszer
- kikérdezés/feltáró módszer

Felhasznált adatgyűjtési technikák: kérdőívek, interjú-szempontsorok

Kutatási stratégiám induktív kutatási stratégia. A valóságból, az empiriából indultam ki, adatokat elemezve. A valóság a sajátos nevelési igényű gyermekek intézményes nevelése, helyzete. A kérdőíves felmérés során az adatokat elemezve jutottam el az általánosításig.

A kutatási minta Győr város óvodái, általános iskolái és középfokú intézményei. Nem minden intézmény válaszolta meg a kérdőívet, de elegendően ahhoz, hogy a mintát reprezentatívnak tekintsem.

A kutatás populációja a sajátos nevelési igényű gyermekek, akik Győr város intézményeiben nevelkednek.

A kérdőíves felmérésben nyílt és zárt kérdésekkel egyaránt dolgoztam. A kikérdezés módszerével az oktatás szereplőinek és irányítóinak saját nézeteit kívántam megismerni, ezzel is alátámasztva a kérdőív érvényességét.

A téma szempontjából legfontosabb kérdéseket és az adott válaszok összesítését szeretném bemutatni.

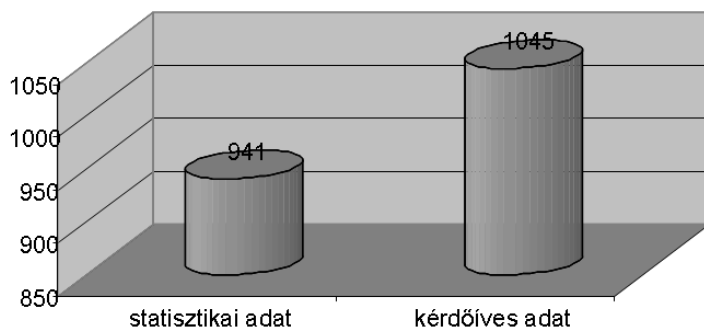
Kutatás eredményeinek feltárása

Kérdőíves adatok feldolgozása

1. kérdés: Az intézményben nevelkedő sajátos nevelési igényű gyermekek száma

Az intézményben nevelkedő sajátos nevelési igényű gyermekek létszáma a kérdőíven (amely áprilisi adatokat tartalmaz) és az előző naptári év októberi statisztikája alapján összevetésre került.

Sajátos nevelési igényű gyermekek létszámának változása a 2007/2008. tanév során

1. ábra: Sajátos nevelési igényű gyermekek létszámának változása a 2007/2008. tanév során

Az ábráról (1. ábra) leolvasható az, hogy a tanév során jelentősen emelkedett a sajátos nevelési igényű tanulók létszáma. A szakértői bizottság folyamatos vizsgálata alapján a létszám megnőtt.

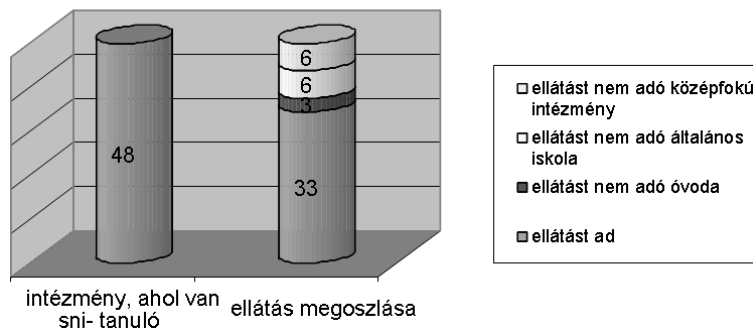
Problémát jelent ez az emelkedés az ellátó intézménynek és az Egységes Gyógy-pedagógiai Módszertani Intézménynek is. Tanév elején adott létszámra kialakulnak a csoportok, kiscsoportok a rehabilitációs foglalkozásokra. Az emelkedő vagy akár változó létszám évközi átszervezést igényel a terápiák beosztása miatt. Erre plusz szakember, plusz kapacitás és gyakran szakmai szempontokat figyelembe vevő komoly átszervezés szükséges.

Az év közben sajátos nevelési igényűvé nyilvánított tanuló az osztálylétszámot is megváltoztatja. A tényleges létszám ugyan nem, de a számított létszám változik. Maximált osztálylétszámmal problémát jelenthet.

Esetünkben a különbség, az évközi változás városi szinten 104 tanuló.

2. Kérdés: A rehabilitációs órák száma

A sajátos nevelési igényű gyermekek intézményes ellátása

2. ábra: A sajátos nevelési igényű gyermekek intézményes ellátása

Az ábráról (2. ábra) leolvasható, hogy az intézmények jelentős része (33) ellátja a különleges gondozásra szoruló gyermekeket, biztosítja számukra a rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozásokat. A kérdőív egy másik kérdése alapján tudható meg, hogy utazó szakemberrel vagy saját, főállású szakemberrel látja el. Ideális esetben az intézménynek saját gyógypedagógusa van, aki naponta a gyermek mellé tud állni, ha szükséges.

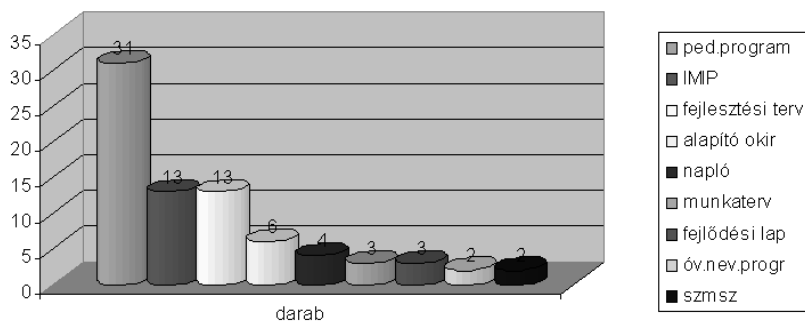
Városunkban a Radó Tibor Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény biztosítja a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátását azokban az intézményekben, ahol nem rendelkeznek gyógypedagógussal.

Az ellátást kiegészíti a városi Nevelési Tanácsadó, melynek szakemberei – gyógypedagógusok, fejlesztő pedagógusok és pszichológusok – felkeresik az intézményeket, segítve a pedagógusok munkáját.

Az ellátást nem nyújtó intézmények közül a középfokú intézmények emelkednek ki. Középfokon a pedagógiai rehabilitáció még nem lefedett. A középfokú intézmények zömében nem gondoskodnak a jogszabály által kötelezően biztosítandó rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozásokról.

3. kérdés: Milyen intézményi dokumentumokban jelennek meg a sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozó tartalmak?

Intézményi dokumentumok sajátos nevelési igény tartalmaival

3. ábra: Sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozó tartalmak megjelenése az intézményi dokumentumokban

Az Irányelv 2. számú melléklet 1.3.3. pontja egyértelműen kimondja, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének célját, feladatát, tartalmát és követelményeit az intézményi dokumentumokban rögzíteni kell.

A jogszabály felsorolja az alábbi dokumentumokat:

- pedagógiai program
- intézményi minőségirányítási program (tervezési és ellenőrzési szint)
- helyi tanterv a műveltségterületek, tantárgyak programjában
- tematikus egységekhez, tantervekhez kapcsolódó tanítás-tanulási programban
- egyéni fejlesztési tervben.

Az ábrából (3. ábra) leolvasható, hogy az intézmények nem elég körültekintőek a dokumentációk vezetése tekintetében.

Érdekes, hogy az alapító okiratot is megjelölték az intézmények. A Győr Városi Önkormányzat nagyon helyesen és előrelátóan több éve belevette minden intézmény alapító

okiratába az integrált nevelést. Így természetesen minden intézmény élhet az integrált oktatás lehetőségével.

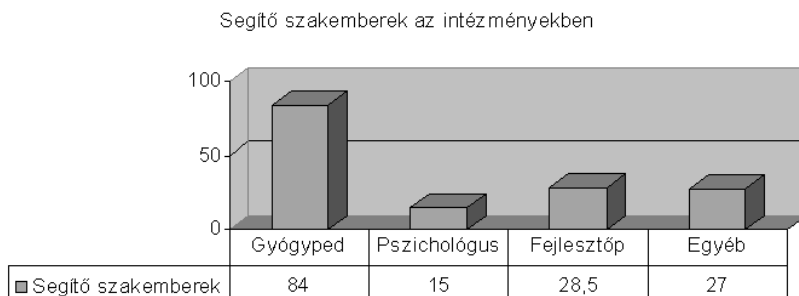
A legtöbb intézmény bejelölte a pedagógiai programot, amelynek kötelező tartalmát a közoktatásról szóló törvény is meghatározza. (Kt. 47.§ 48.§ 50.§)

A legkevesebb jelölést az iskolai munkaterv kapta. A fejlesztési terv a rehabilitáció és rehabilitáció alapidokumentuma. Ez alapján végzik a gyógypedagógusok a fejlesztő tevékenységet. Ez tartalmazza a fejlesztések célját, feladatát, eszközeit és módszereit. A dokumentum nélkül a fejlesztés nem tudatos, átgondolt és egyénre szabott.

A helyi tantervet 19 intézmény jelölte meg, mivel tartalmazza tantervük a sajátos nevelésre vonatkozó tartalmakat. Jelentősége különösen ott van, ahol tanulásban akadályozott gyermekeket nevelnek, hiszen ott nem a többségi iskola tantervét kell használni.

A különböző haladási ütemű tanulóknál biztosítani kell az alternatív feldolgozás lehetőségét. Amennyiben az intézmény különböző dokumentumaiban lefekteti a differenciált tanítás, feldolgozás, értékelés lehetőségeit, legálissá teszi azt, amitől a pedagógusok sok esetben ódzkodnak. Szükséges tehát a jogszabályban előírt dokumentumokban mindenképpen, az egyéb dokumentumokban pedig az oktatás és nevelés hatékonysága miatt megjeleníteni a különleges gondozásra szoruló gyermekek nevelésének, oktatásának területeit, módszereit, lehetőségeit.

4. kérdés: Segítő szakemberek az intézményben

4. ábra: Segítő szakemberek az intézményben

Egyéb segítő szakembereket is felsoroltak az intézmények: gyógytestnevelő, szociálpedagógus, nyelv- és beszédfejlesztő pedagógus, konduktor.

A grafikonról (4. ábra) leolvasható, hogy a legtöbb szakember gyógypedagógus (84) az intézményekben.

A Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Karán gyógypedagógus-képzés indult. A képzés a tanulásban akadályozott gyermekek nevelésére és oktatására készíti fel a képzésben résztvevőket. Ez a lehetőség Győr és Győr környéki iskolák szakember-ellátottságát segíti.

A fejlesztő pedagógusok száma viszonylag magas. Ez köszönhető annak, hogy ugyancsak a Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Karán megszerezhető a fejlesztő (differenciáló) pedagógus végzettség mint felsőfokú szakirányú továbbképzés. Valószínűleg az intézmények élnek ezzel a lehetőséggel.

Látható, hogy az intézményekben dolgoznak nyelv- és beszédfejlesztő pedagógus végzettségű kollégák is. Jó lenne, ha a szociálpedagógusok és pedagógiai asszisztensek magasabb létszámban lennének ott, ahol több, valamilyen szempontból problémás gyermek van.

5. kérdés: Milyen konkrét segítséget nyújtott az intézmény vezetősége a tantestületnek, a sajátos nevelési igényű gyermekek neveléséhez ebben a tanévben?

Segítség megnevezése	Intézmények
Továbbképzések biztosítása, szervezése	Tizenhét intézmény jelölte.
Korrepetálások, felzárkóztató órák biztosítása, fejlesztő órák biztosítása	Kilenc intézmény jelölte
Esetmegbeszélő konzultációk, fórumok biztosítása	Kilenc intézmény jelölte.
Utazó szakember biztosítása	Hat intézmény jelölte.
Munkaközösség-vezetői segítség, team-munka	Négy intézmény jelölte.
Törvényi előírások értelmezése	Négy intézmény jelölte.
Kapcsolat a szakértői bizottsággal és nevelési tanácsadóval, gyermekjóléti szolg.-val	Négy intézmény jelölte.
Folyamatos konzultáció biztosítása	Három intézmény jelölte.
Szakkönyvek biztosítása	Három intézmény jelölte.
Szakember biztosítása	Három intézmény jelölte.
BGR tájékoztatás, módszertani segítség	Három intézmény jelölte.
Eszközök vásárlása	Három intézmény jelölte.
Foglalkoztató terem felszerelése	Kettő intézmény jelölte.
Két tanáros modell bevezetése	Kettő intézmény jelölte.
Internet-hozzáférés biztosítása	Egy intézmény jelölte.
Belső mentorálás	Egy intézmény jelölte.
Bemutató órák szervezése	Egy intézmény jelölte.
Tréningek szervezése	Egy intézmény jelölte.
Közoktatási szakértő felkérése	Egy intézmény jelölte.

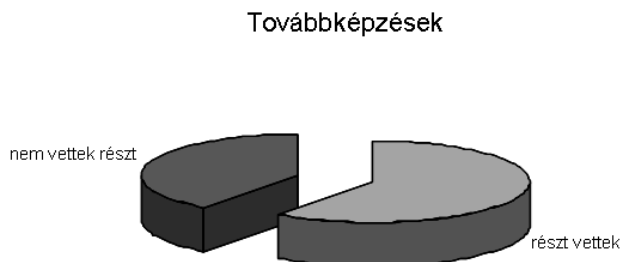
1. táblázat: Az intézmény vezetése által nyújtott segítség

A táblázatból (1. táblázat) leolvasható, hogy sokféle módon nyújthat segítséget az intézmény vezetése a pedagógusoknak. A leghagyományosabb segítség a továbbképzések, konzultációk biztosítása. Az utazó szakember biztosítása kevés jelölést kapott itt, de az ötödik kérdés válaszában többen jelezték, hogy van.

Sajnos nagyon kevés jelölést kapott a többi lehetséges megoldás. A személyi, tárgyi feltételek biztosítása jogszabályi kötelezettség. A fejlesztő órák biztosítása, amennyiben a rehabilitációs órákra gondolt a kitöltő személy, ugyancsak jogszabályi kötelezettség.

Az intézmények látogatása, közoktatási szakértő felkérése alacsony jelölést kapott, biztosan nagyobb igény lenne rá.

6. kérdés: A tantestület továbbképzése adott témában

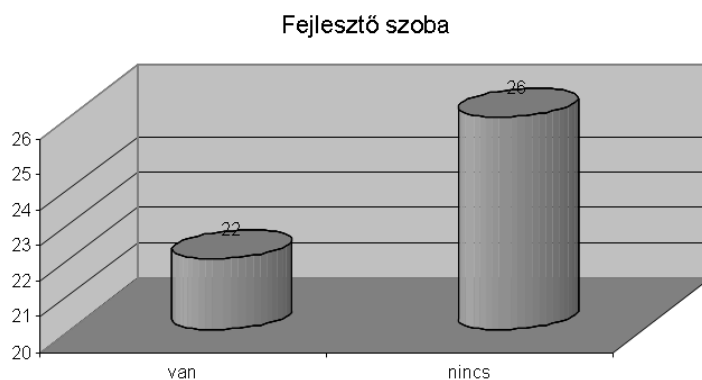

5. ábra: Továbbképzések az intézményekben

Az ábráról (5.ábra) leolvasható, hogy a nagyobbik szeletet a továbbképzéseket támogató intézmények teszik ki. A kérdőívben pontos megnevezést és a részt vettek létszámát kértem. Több intézmény nevelőtestületi értekezletre hívott meg előadókat, így biztosítva azt, hogy a tantestület teljes egészében tájékozódjon a különlegesen gondozott gyermekek problémáiról.

Néhány nevelőtestületi értekezlet témáját kiragadva: sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése, törvényi változások, esélyegyenlőség, egyéni bánásmód, korai fejlesztés jelentősége, projekt módszer és tanulási technikák, mozgás és értelmi fejlesztés az óvodákban. A meghívott előadók gyógypedagógusok, pszichológusok, konduktor és gyermekorvos voltak.

7. kérdés: Az intézmény rendelkezik fejlesztő tanteremmel/szobával?

6. ábra: Fejlesztő szoba az intézményekben

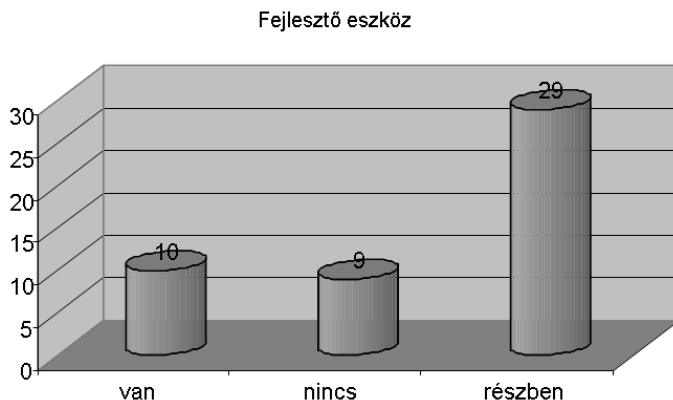
Az ábráról (6.ábra) leolvasható, hogy az intézmények nagyobb része nem rendelkezik fejlesztő teremmel vagy fejlesztő szobával.

A 11/1994.(VI.8.) MKM rendelet 7. számú melléklete leírja, hogy az óvodáknak óvodánként egy logopédiai szobával, ill. fogyatékos gyermek nevelése esetében fejlesztő szobával és tornaszobával kell rendelkeznie. Az iskoláknak logopédiai

foglalkoztató szobával, ill. fogyatékos gyermek nevelése esetén fejlesztő szobával kell rendelkeznie.

Tapasztalatom az, hogy a fejlesztő szobával nem rendelkező intézmények az orvosi szobában, könyvtárban és nevelői szobában oldják meg a gyermekek fejlesztését. Ez nem célravezető megoldás. Szükséges lenne kialakítani minden intézményben egy logopédiai/fejlesztő szobát, ahol speciális eszközökkel történik a rászoruló tanulók pedagógiai célú habilitációja és rehabilitációja.

8. kérdés: A 11/1994.(VI.8.)MKM rendelet 7. sz. melléklet Jegyzéke által előírt fejlesztő eszközökkel rendelkezik-e az intézmény?

7. ábra: Fejlesztő eszközök az intézményekben

Az ábráról (7. ábra) leolvasható, hogy az intézmények nagy része rendelkezik, ill. részben rendelkezik az előírt eszközökkel. Az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról 30. § (3) bekezdése értelmében azoknak az intézményeknek, amelyek a sajátos nevelési igényű gyermekeket ellátják, rendelkeznie kell azokkal a tárgyi feltételekkel, amelyek a habilitációs és rehabilitációs ellátáshoz szükségesek.

9. kérdés: Alkalmaz-e az intézmény nyitott tanítási formát?

8. ábra: Nyitott tanítási módszer alkalmazása az intézményekben

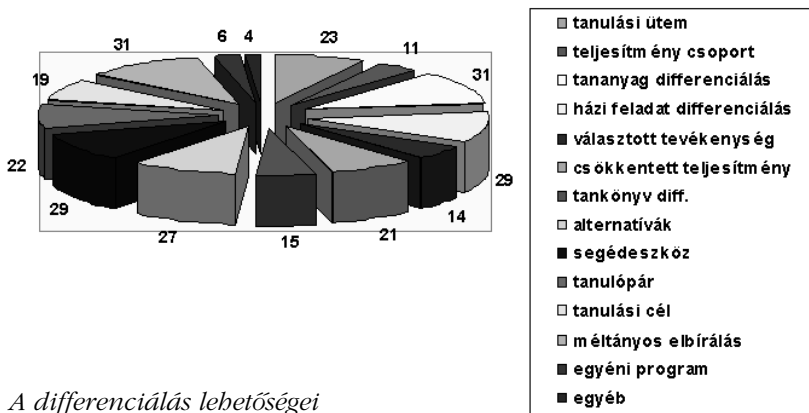
Az intézmények zöme azt jelölte (8. ábra), hogy nem alkalmaz nyitott tanítási formát.

A nyitott tanítási módszer lényege, hogy a tanárközpontú tanulási módszert tanulóközpontúvá tegye. A pedagógus a tanulók segítőjévé válik.

Ide tartozik például a projektoktatás, szabadtanulás, heti terv szerinti tanulás.

Az adat számomra azért is érdekes, mert a pedagógiai programok kötelező elemei, szinte feltételezik a nyitott tanítási forma alkalmazását (közösségfejlesztés, önálló tanulásra nevelés).

10. kérdés: A tantestület által a tanítás-tanulás folyamatában leggyakrabban használatos differenciálási formák

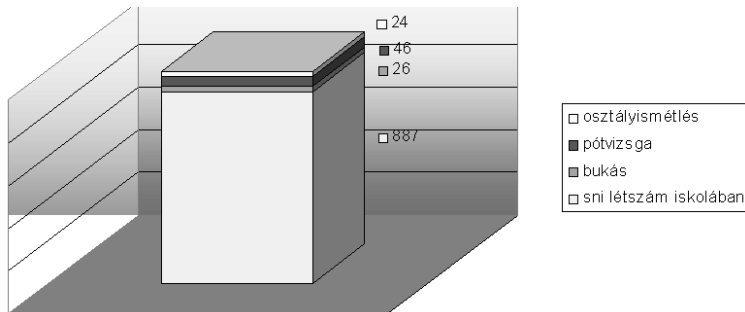

9. ábra: A differenciálás lehetőségei

Az ábra (9. ábra) mutatja, hogy a pedagógusok milyen lehetőségekkel élnek. A tanulók méltányos elbírálása a tanítás és tanulás folyamatában jelentheti a házi feladat mennyiségének és minőségének differenciálását, válaszadási alternatívákat számonkérés esetén, vagyis a tanulók esetenként választhatnak, hogy szóban vagy írásban adnak számot tudásukról, de jelentheti a segédeszközök használatának lehetőségét is.

A sajátos nevelési igényű tanulók esetében is a NAT egységes követelményrendszerét kell alapul venni. Ehhez azonban szükség van a tanulók akadályozottságához, korlátaihoz való alkalmazkodásra. A tanulási és tanítási kudarcok elkerülése érdekében ha szükséges, meg kell jelölni a követelményminimumot és a hozzá vezető utat. A fenti kérdést és válaszokat ezért tartom súlypontosnak egy iskola életében.

11. kérdés: A 2006/2007-es tanévben sajátos nevelési igényű tanuló, aki pótvizsgázott, bukott, osztályt ismételt

10. ábra: Akadályozott továbbhaladás az intézményekben

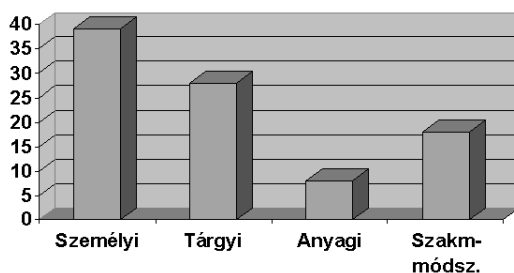
Az ábráról (10. ábra) leolvasható, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók 8,5%-a bukott, pótvizsgázott, ill. ismételt osztályt összesen. 16 iskola jelezte, hogy náluk történtek a fenti továbbhaladási problémák. A 16 iskola közül 4 iskolában mindhárom esemény előfordult. Az egyes gyermekek számára kialakított kedvezőbb tanítási-tanulási környezet megteremtése reálisabb értékelést tenne lehetővé.

A közoktatási törvény ma már rendelkezik alsó tagozatban a folyamatos továbbhaladásról, az egyéni haladási tempó lehetőségéről, felzárkóztatásról. Alsó tagozatban a szülő hozzájárulása, kérése és beleegezése szükséges az évismétléshez.

Érdemes figyelembe venni szükség esetén a közoktatásról szóló törvény által kínált lehetőségeket, miszerint az igazgató mentesítheti a tanulót adott tantárgy, ill. tananyag rész értékelése és minősítése alól, amennyiben a nevelési tanácsadó vagy a szakértői bizottság erre javaslatot tesz. Az intézmény vezetője a gyermek egyéni adottságához és fejlettségéhez igazodó egyéni továbbhaladást is engedélyezhet (Kt. 70.§ (7) és (9) bek.

12. kérdés: Milyen segítségre lenne szükségük a következő években az integrált oktatáshoz?

Az igényelt segítségek

11. ábra: Az igényelt segítségek összegezve

A válaszok összesítése kapcsán az intézmények leginkább a szakember és a tárgyi felszerelés meglétét hiányolják (11. ábra). Mindkét kategória az intézmény költségvetését érinti, ugyanakkor jogszabályi kötelezettség. Hiányában sérül a sajátos nevelési igényű gyermekek jogszerű ellátása.

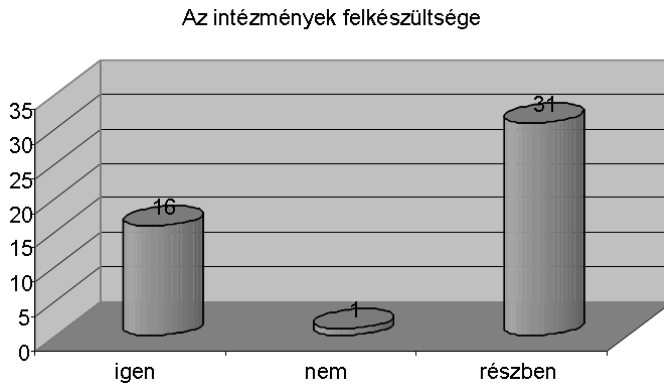
Az 1993. évi LXXIX. közoktatásról szóló törvény meghatározza továbbá a sajátos nevelési igényű gyermekekkel foglalkozó pedagógusok körét is. Ha a foglalkozás célja egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs óvodai és tanórai foglalkozás, minden esetben a fogyatékos típusának megfelelő gyógypedagógiai tanári, konduktori, konduktor-tanítói, terapeuta szakképzettség szükséges.

A pedagógiai feltételek megteremtése és hozzáférhetővé tétele szükséges az intézményekben. Ilyenek a taneszközök tanulási segédletek, speciális gyógyászati segéd-eszközök, életvitel segítő technikai eszközök.

A szakmai-módszertani terület fejlesztése az intézmény vezetésének felelősége és feladata.

Az integrált nevelés pénzigényes. Az emelt normatíva csak részben vagy egyáltalán nem fedezi a kiadásokat.

13. kérdés: Az intézmény vezetőségének véleménye alapján felkészült-e az Önök intézménye az együttnevelésre?

12. ábra: Az intézmények felkészültsége

Az ábrán (12.ábra) látható, hogy az intézmények közül a legtöbbben a részben való felkészültséget írták le. A legkevesebben egyértelműen a „nem készültek fel” választ adták.

16 intézmény igennel válaszolt.

A felkészültséget jelenti részben a jogszabályok által előírt kötelezettségek (személyi, tárgyi feltételek), jelenti viszont az is, hogy a tantestület képzettsége, hozzáállása, attitűdje milyen.

A magukat részben felkészült intézményeknek jelölők a következő magyarázatokat adták:

- részben, mert magas a gyermeklétszám
- részben, mert a felső tagozatban nem látjuk a tanulásban akadályozott gyermekek továbbfejlődésének lehetőségét
- részben, mert a személyi és tárgyi feltételek hiányosak
- részben, mert nem minden gyermek integrálható
- részben, mert nincs meg az akadálymentesítés az épületben
- részben, mert az iskolában sokrétű képzés folyik
- részben, mert a tantestület szemléletének alakítása fontos lenne

Összegzés

Az előzőekben ismertetett jogszabályok pontosan meghatározzák, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő intézményeknek milyen feltételekkel kell rendelkeznie ahhoz, hogy a különleges gondozásra szoruló gyermekeket a törvényi kötelezettségeknek megfelelően neveljék és oktassák. Kutatásom alapján a számok azt támasztják alá, hogy az intézmények egy részében nem kapják meg a gyermekek a törvény által előírt ellátást, egy részében pedig jelenleg hiányosságok vannak.

A szakember-ellátottság – ideértve az utazó szakembereket és az intézményi státuszban lévő szakembereket – közel megfelelő.

Az intézményi dokumentumok egy részénél hiányosságokat tapasztaltam. Az intézmények dokumentációinak zöme csak részben felel meg az előírásoknak.

A tárgyi feltételek közül a fejlesztő szoba hiánya komoly problémát jelent, ami a fejlesztés minőségét is megkérdőjelezi.

A középfokú intézményeknek egyértelműen fel kell zárkóznia a sajátos nevelési igényű gyermekek ellátásához.

A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése során a pedagógusoknak rendelkeznie kell azokkal a módszertani ismeretekkel, amelyek megkönnyítik a gyermekek számára a tanulást, segíti beilleszkedésüket és sikerélményhez juttatja őket.

A kérdőívben konkrétan a használt módszerekre kérdezve a differenciálás módszere kiemelkedő szerepet kapott. A nyitott tanítás formáit az intézmények nagy része nem használja.

Az intézmények integrált oktatásra való nyitottsága több kérdésem kerestül nyomon követhető. Azt gondolom, hogy ahol a feltételek adottak, ott nyitott igazán az intézmény az integrációra. Az intézmények szinte mindegyike részben vagy teljesen felkészültek érzi magát az integrált oktatásra. A felkészültség legnagyobb akadályát a személyi feltételek hiányosságában látják.

A kutatás során arra a végkövetkeztetésre jutottam, hogy a legfontosabb az intézmények, a fenntartó, a pedagógusok attitűdje, ismeretei. A közös célért, a gyerekekért össze kell fogni, hiszen minden gyermeknek joga van tanulni, képezni magát, a számára legideálisabb környezetben.

Ehhez minden érintettnek segítséget kell nyújtania. A közös feladatok közösen megélt sikerhez vezetnek

Irodalomjegyzék

- Bíró E. (2006): Jogok az iskolában – 2006. Jogismeret Alapítvány, Budapest, 7–71.
M. Nádas M. (2007): Adaptivitás az oktatásban. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 7–85.
Papp G. (2004): Tanulásban akadályozott gyermekek a többségi iskolában. Comenius Bt., Pécs, 9–181.

Internetes elérhetőségek

1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról (2008) Elérhető az interneten:
<http://www.magyarország.hu/kereses/jogszabalykereso> (2008.10.23.)
137/1996 (VIII.28.) Korm. rendelet Az óvodai nevelés országos alapprogramjának kiadásáról
Elérhető az interneten: <http://www.magyarország.hu/kereses/jogszabalykereso>
(2008.10.26.)
2/2005. (III. 1.) OM rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról (2008)
Elérhető az interneten: <http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy> (2008.10.27.)